

in delu Jurija Trunka in nas na podlagi njegove življenjske usode podrobneje seznanja s položajem in razvojem slovenske skupnosti v Leadvillu in okraju Lake, a tudi v San Franciscu in Kaliforniji, kjer je Trunk preživel svoja zadnja leta po drugi svetovni vojni.

Knjiga, ki je izšla pri Mohorjevi založbi v Celovcu leta 1999, obsega nad 500 strani in nam uvodoma prikazuje pomen Jurija Trunka kot župnika na Koroškem, kjer je tudi aktivno posegel v politično in narodnostno življenje koroške slovenske skupnosti, a tudi kot publicista in avtorja pomembnih del o slovenski skupnosti v Ameriki. Takšna je nedvomno njegova knjiga "Amerika in Amerikanci", ki je izšla leta 1913 v samozaložbi, in tudi njegovi naslednji dve knjigi: "Spomini" (Celje, Družba sv. Mohorja, 1950) ter neobjavljeno delo z naslovom "Amerika", ki ga je zasnoval že v Kaliforniji. V Ameriko je Trunk na povabilo prijatelja Smoteja, slovenskega župnika v Indianapolisu, pripotoval avgusta leta 1921 po približno enomesečni vožnji in se sprva naselil v Fuldi, v Severni Dakoti, kjer pa je ostal le tri leta, saj je leta 1924 dobil službo v slovenski župniji v Leadvillu, kjer je nato preživel polnih 22 let. Ta kraj nam zato avtor knjige o Trunku prikaže tudi podrobneje: tako zverno o nastanku in razvoju prvih rudarskih naselbin v tem delu Kolorada in o razvoju Leadvilla od rudarskega taborišča do mesta. Posebno pa se seveda avtor zaustavi pri razvoju nacio-

nalne strukture tega mesta in širšega območja, ki ga smiselno uokviri v splošnejši pregled priseljevanja evropskega prebivalstva v ZDA. Pri tem ugotavlja, da so bili v Leadvillu prav Slovenci, po Irčih, najštevilnejša etnična skupina v času prihoda Jurija Trunka v kraj (skupno okrog tisoč oseb na okrog 10 tisoč prebivalcev). Z analitično podrobnostjo in nazornim kartografskim prikazovanjem so v knjigi prikazani predeli mesta, kjer so leta 1910 prevladovali Slovenci, ter socialna struktura in vpliv te skupnosti pri razvoju družbenih in gospodarskih razmer v Leadvillu. Ob tem nam avtor prikaže še historiat slovenske župnije sv. Jožefa, ki jo je Trunk prevzel ob svojem prihodu v kraj, ter sploh oblike politične aktivnosti Slovencev v Leadvillu in širši okolici, oblike družbene organiziranosti Slovencev v območju ter pomembnejše Slovence iz domovine in tujine, ki so bili na obisku pri slovenski skupnosti v Leadvillu. V zadnjem delu svoje knjige Matjaž Klemenčič opiše še življenje in delo Jurija Trunka v San Franciscu, ob katerem seveda obravnava tudi pregled zgodovine tamkajšnje slovenske naselbine, v glavnem koncentrirane na tako imenovanem "Kranjskem hribu" (Potrero Hill), kjer je pred drugo svetovno vojno živel okrog 3 tisoč Slovencev, ki so se združevali v 10 različnih podpornih društvih.

Knjigo dopolnjujejo bogato ilustrativno gradivo, obsežen seznam uporabljenih virov in literature, ki jih avtor navaja že med tekstom pri številnih opombah in dopolnilih, daljša povzetka vsebine v angleškem in nemškem jeziku ter imensko kazalo, kjer so zbrana osebna in zemljepisa imena, s katerimi se srečujemo v delu. Družboslovec, ki se zanima za razvoj medetničnih odnosov in vzrokov za ohranjanje, upadanje ali uveljavljanje posameznih etničnih ali jezikovnih skupnosti v multikulturnih okoljih ter v razmerah družbenega in kulturnega stika, bo morda pogošal izčrpniji prikaz nadaljnje usode slovenske skupnosti v Koloradu in Kaliforniji ter razvoja njene identitete med 'staro' in 'novo' domovino. Pa vendar je knjiga, ki seveda daje prednost zgodovinskemu vpogledu v slovensko skupnost v Leadvillu in San Franciscu v povezavi z osebo in delom Jurija Trunka v prvi polovici tega stoletja, pomemben vsebinski in metodološki pripomoček vsem tistim, ki se želijo seznaniti s fenomenom slovenske emigracije v ZDA ali z metodami raziskovalnega dela pri identifikaciji priseljenjskih skupnosti, njihove strukture, prostorske razporeditve in vloge v novem družbenem okolju. V tem pogledu knjiga Matjaža Klemenčiča daleč presega ožji namen opisovanja življenjske poti Jurija Trunka med Koroško in Združenimi državami Amerike, hkrati pa je pomemben dokument, ki bo, kakor je naglasil že Jože Velikonja v svojem predgovoru h knjigi, olajšal bodoče analitično ocenjevanje slovenskih emigrantskih izkušenj, ki so edinstvene, a tudi vzporedne z izkušnjami drugih emigrantov ali družbe, ki jih je sprejela.

Milan Bufon

BUZETSKI ZBORNİK 26. "Josip Turčinović" d.o.o., Pazin, Katedra Čakavskog sabora Buzet, Pučko otvoreno učilište "Augustin Vivoda" Buzet. Buzet 1999.

Već punih 30 godina, kontinuirano u Buzetu se održava znanstveni skup "Buzetski dani". Prvih godina kao dio programa općinskog praznika (3. rujna), a od 1994. g. dio je programa obilježavanja Dana Grada ili Subotine, tradicionalnog samnja i fešte Bužeštine.

Za 30. održanih skupova pripremljeno je 326 predavanja, a od ovih, u 58 su teme iz 2. svjetskog rata. Obradeno je 33 teme o privredi sjeverne Istre, 31 tema o starijoj povijesti, 28 etnoloških i 21 tema koje se odnose na povijest umjetnosti.

Pripremljene teme na skupovima objavljene su u Buzetskim zbornicima, kojih je izašlo 26 knjiga. Sadržaj, nove 26. knjige ima osam poglavlja: Štrped, Bužeština Istre, Zaštita kulturnih dobara, S Krasa, Literarni prilozi, Prikazi, Sport i Povijesna grada.

Štrped i njegova okolica granično je područje sa susjednom Republikom Slovenijom. Veći broj izlaganja zadnjeg znanstvenog skupa (1999) bio je posvećen području Štrpeda, pa je ovom dijelu Bužeštine poklonjeno najviše prostora u novoj knjizi.

Kao uvod u novi Zbornik tadašnji gradonačelnik Boris Sirotić, pod naslovom Subotina 99, napisao je pregled zbivanja u Gradu protekle godine.

Arheologinja mr Klara Matijašić Buršić, navodi šest prapovijesnih pet antičkih i jedanaest srednjovjekovnih nalazišta u prilogu: Arheološka tografija Štrpeda i okolice, a njezina kolegica, arheologinja Kristina Mihovilić, prof. piše o istraživanju crkve sv. Marije Magdalene u sklopu Kaštela Pietra Peloze, za koju crkvu smatra da je građena u vrijeme cijelog kompleksa utvrde između 1000 i 1285 g. Zapisat ćemo da se u vrijeme izlaska ove knjige (2000) radi na obnovi spomenute crkve. Slijedeći autor Izabella Flego piše o kaštelu Pietra Peloze i o markizima Gravizi. Nekada je ova ruševina bio bogat dvorac, sjedište većeg područja, danas dijelova općina: Buzet, Pazin i Kopar. Postoje bogati izvori za povijest u sačuvanoj dokumentaciji obitelji Gravizi koja je uživala poseban položaj u odnosu na ostale obitelji ovoga područja.

Oblike nasljedivanja na području Štrpeda pregledom starih ostavinskih rasprava istražila je Vesna Katarinčić Škrlić, dipl. iur. Govor Škuljara zapisala je Nataša Vivoda, prof. a mr Jakov Jelinić donosi nekoliko povijesnih podataka o Črnici. O stupama na kojima se je stupalo platno na rijeci Bračani, desnoj pritoci Mirne prilog je pripremila dr Jelka Radauš Ribarić, a dr Mojca Ravnik iz Ljubljane piše o prikupljenoj etnološkoj građi uz granicu između Buzeta i Pregare. O muziciranju u podnožju Petrapelose prikupio je gradu i prikazao muzikolog Emil Zonta.

Gordana Čalić Šverko, dipl.sociolog prikazuje život u zaseoku Mlini, nastalom na izvoru Sopot.

Drugo poglavlje počinje radom Dražena Vlahova prof. glagoliste paleografa radom Pobirci iz povijesti Roča. Idući tragom glagoljskih zapisa, Vlahov proučava zapise u knjizi bratovštine (uz crkvu) Sv. Bartolomeja u Roču pa oživljava neke detalje iz prošlosti Roča. Jedna od najpoznatijih ličnosti Roštine je Šimun Greblo, pop glagoljaš i pisac iz Roča, za kojeg autor utvrđuje da je umro 1551. g. i predlaže da se u povodu 450 obljetnice njegove smrti organizira znanstveni skup na kojem bi se detaljnije rasvijetlilo njegovo djelo.

Dr Darko Darovec obradio je ustanovu Monte di Pietà u Buzetu u 18. stoljeću, koja je s niskim kamatama posuđivala novac, provodila je i štednju članova pa predstavlja prethodnicu današnjih banaka. Srećko Greblo, prof. pratio je obnovu kapelice Sv. Marije Magdalene (1336) u Sv. Ivanu pa je kao povjesničar umjetnosti napisao prilog o crkvi i o sanaciji ovog spomenika kulture.

O 1999. godini, kao vrlo uspješnoj u zaštiti kulturne baštine priloge su napisali i Zlata Marzi i Gordana Čalić Šverko. Najveći građevinski zahvat bio je sanacija krovšta župne crkve Blažene Djevice Marije u Buzetu. Dr Krešimir Sakač i dr Slavko Vujec napisali su prilog: Zaštita rudnika boksita i tvornice alajna "Minjere" u Dolini Mirne, Turističkim lokalitetima Istre, Buzeta i Bužeštine, ovim prijedlogom dodao bi se još jedan značajan i vrlo specifični - geološko - rudarsko - privredni lokalitet koji rasvijetljava privrednu djelatnost u dolini rijeke Mirne u vremenu posljednja četiri stoljeća. Riječ je o Minjeri u podnožju Sovinjaka i Velog Mluna.

S Buzetskog krasa tiskani su prilozi: O Klenovščaku, nadimci u Vodicama i o Slumu.

Prozni radovi ili pjesme: Fedora Putinje, Aurore Kero Rove, Mihoša Ribarića, Marije Ribarić, Daniela Sirotića, Ivana Draščića i Snježane Markežić sadržajem su literarnih priloga.

Nekoliko izašlih knjiga s postora sjeverne Istre prikazali su: dr Miroslav Bertoša (Dražen Vlahov, Glagoljski rukopisi iz Huma (1608 - 1639), Mirjan Rimanić (Zbornik općine Lupoglav 99) i Božo Jakovljević (15. 16. 17. i 18. svezak Annalesa)

Zbivanja u sportu zapisali su: Elvis Bašić, Gordana Čalić Šverko i Vilma Jeletić.

U zadnjem poglavlju, kao gradu za povijest, tiskani su tekstovi: Bužeština sredinom 17. stoljeća (Izvjescje Petra Flega novigradskog biskupa Tommasiniji 1646.) i podaci o Bužeštini prije 100 godina koje je iz Vodica za Buzet, Roč i Draguč pripremio Marijan Maurović.

Glavni i odgovorni urednik nove knjige je Božo Jakovljević, a članovi uredništva su i Josip Flego i Antun Hek.

Najnovija 26. knjiga je najopsežnija, ima preko 400 stranica.

Božo Jakovljević